

УДК 620.2

DEVELOPING THEORY AND METHODOLOGY OF LEGAL AND MERCHANDISING EXPERTISE OF FOOD PRODUCTS

S. Ivanov, T. Artyuh

National University of Food Technologies

V. Archipov

Kyiv National University of Culture and Arts

Key words:

Commodity
Forensic examination
Foodstuff
Defective products
Product evaluation
Expert testimony

Article history:

Received 10.07.2013
Received in revised form
20.07.2013
Accepted 01.08.2013

Corresponding author:

T. Artyuh
E-mail:
npnuht@ukr.net

ABSTRACT

The article considers the status and objectives of the forensic examination of food products merchandising in accordance with changes in the existing legal framework. The object, the object of legal merchandising expertise of food, the challenges which are issued to an expert on merchandise or in court, as well as problems to be solved within the expertise have been determined. The difference between legal and merchandising expertise and other kinds of expertise is that the former is scheduled in cases when there is a need for specialized knowledge in the field of merchandising while the investigation of criminal court, civil, commercial and administrative cases. Legal and merchandising expertise is aimed at the identification, definition of authenticity, value, assessed value of the product, which can not be obtained using other types of expertise, and that provides for the development of new theoretical and methodological foundations. Article 53 of the Code of Civil Procedure of Ukraine determines that the expert is a person who can carry out a study of material objects, phenomena and processes, and give an opinion on topical issues relevant to his/her area of expertise. It involves the production of forensic experts who meet the requirements established by the Act and are included into the State Register of certified court experts. According to 54 Code of Civil Procedure of Ukraine an expert has a particular status; he/she has special knowledge and can offer consultations on functional issues.

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ І МЕТОДОЛОГІЇ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

С.В. Іванов, Т.М. Артюх

Національний університет харчових технологій

В.В. Архипов

Київський національний університет культури і мистецтв

Розглянуто сучасний стан і завдання судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів відповідно до змін чинної законодавчої бази. Розкрито пред-

мет, об'єкт, суб'єкт судової товарознавчої експертизи харчових продуктів. Визначено коло питань, які ставляться перед експертом-товарознавцем судом або слідством, а також завдання, які вирішуються в рамках її проведення.

Ключові слова: *товарознавство, судова експертиза, харчовий продукт, недоброякісна продукція, оцінка товарів, висновок експерта.*

Формування обґрунтованих та довідних висновків судових експертів щодо якості та безпечності харчових продуктів, адаптованих до конкретно-виробничих умов формування та збереження якості під час просування харчових продуктів неможливе без усібічного, комплексного та системного дослідження такої категорії, як судово-товарознавча експертиза, її структурних елементів та методології її проведення.

При цьому чимало висновків судових експертів з вищезазначеної проблеми не мають достатньої аргументації спричинені невмілим користуванням не лише теорією товарознавства, а й сфери компетенції експерта та спеціаліста.

Активний розвиток торгівлі харчових продуктів, участь їх у зовнішньоекономічних операціях, зумовила необхідність дослідження цієї групи товарів в процедурах судово-товарознавчих експертиз.

З розвитком ринкових відносин асортимент харчової продукції значно розширився та оновився, поряд з цим і визначилися основні категорії справ — це правопорушення і злочини у сфері економіки, включаючи порушення митних правил, фальсифікація сировини і готової продукції і т. ін.

Складність завдань оцінювання харчових продуктів, у процедурах судових експертиз, пов'язаних, насамперед, з короткотривалим терміном реалізації, а також недостатній рівень теоретичного та методологічного освоєння названої тематики у сфері оціночної діяльності, визначають актуальність теми дослідження даної статті.

Судово-товарознавчі експертизи проводяться у науково — дослідних інститутах судових експертиз Міністерства юстиції України з початку 1970-х років. Потреба у виробництві судово-товарознавчих експертиз харчових продуктів з кожним роком лише зростає.

Аналіз експертної практики за останні п'ять років з виробництва судово-товарознавчих експертиз харчових продуктів у науково — дослідних інститутах судових експертиз МЮ України вказує на переважну кількість експертиз, що проводились у кримінальних справах, крім цього самі продовольчі товари рідко надаються на дослідження, а основні питання, які ставляться на дозвіл експертизи, стосуються, насамперед, визначення вартості досліджуваних об'єктів. Отже, необхідність оцінювання харчових продуктів в питаннях судово-товарознавчої експертизи є пріоритетним напрямом досліджень, адже за допомогою оцінки об'єкту в проблемних ситуаціях експерт має змогу довести та обґрунтувати свій висновок і встановити точну вартість відшкодування.

В більшості випадків судово-товарознавчі експертизи харчових продуктів проводяться за документами. Це вимагає від товарознавця-експерта досконалого знання нормативної та законодавчої бази, методик та порядку про-

ведення експертиз. Тому, як з наукової так і практичної точки зору актуальним залишається розвиток теоретичних та методологічних основ судово-товарознавчих експертиз харчових продуктів у зв'язку зі зміною законодавчої бази, підсиленням вимог до висновків судових експертів.

Насамперед, найбільш актуальними є проблеми, що стосуються питань, пов'язаних з визначенням суб'єкту, об'єкту, предмету, мети, завдань судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів, обумовлених різними проблемними ситуаціями під час товароруху.

Формуванню науково-теоретичних основ товарознавчих експертиз, вдосконаленню їх методичного та організаційного забезпечення, сприяли фундаментальні розробки вчених колишнього СРСР, зокрема А.В. Гличева, Е.Е. Задесенця, М.Д. Федоренко, М.В. Федорова, а також науково-практичні розробки Торгово-промислової палати, Всесоюзного Науково-дослідного інституту судових експертиз.

Праксеологічне значення експертні дослідження товару набули наприкінці ХХ ст. У цей час з'явився цілий ряд наукових робіт та підручників (П.А. Красовського, А.В. Нестерова, М.А. Ніколаєвої, С.А. Вілкової щодо вдосконалення теорії та практики судово-товарознавчих експертиз.

Як ми уже відзначали в попередніх публікаціях [1], відмінність судово-товарознавчих експертиз від інших полягає у тому, що вона призначається у випадках, коли при розслідуванні та судовому розгляді кримінальних, цивільних, господарських, адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення виникає потреба в спеціальних знаннях в області товарознавства. Необхідність у виробництві судово-товарознавчих експертиз виникає при розслідуванні і судовому розгляді різних категорій справ: крадіжки майна, хабарництва, випуск недоброякісної та небезпечної продукції, позовах про відшкодування збитку при пошкодженні майна при аварійних ситуаціях, пожежах та інших обставинах [2].

Отже, судово-товарознавча експертиза спрямована на ідентифікацію, визначення справжності, цінності, оціночної вартості, які в інших видах експертиз встановити неможливо, що і передбачає розробки власних теоретичних та методологічних основ.

Дискусійними ще й досі залишаються питання щодо класифікації продовольчих товарів, об'єкту та предмету судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів, вибору критеріїв, методів та засобів ідентифікації харчових продуктів при розв'язанні питання їх якості та безпечності; питань, що входять до компетенції експерта-товарознавця стосовно їх походження, вартості тощо.

Мета статті полягає у вдосконаленні теоретичних та методологічних основ судово-товарознавчої експертизи (далі СТЕ) харчових продуктів, пов'язаних зі змінами законодавчо-правової бази, розширенні кола питань, що ставляться для розв'язання експерту.

Судова експертна діяльність регламентована у процесуальних Кодексах України. Але їх аналіз вказує на те, що не всі норми права мають однакову регламентацію питань, пов'язаних із регулюванням експертної діяльності.

Основним виконавцем будь-якої експертизи є суб'єкт — експерт, правовий статус якого закріплений в законодавчій базі. У статті 53 ЦПК України

зазначено, що експертом є особа, яка здатна провести дослідження матеріальних об'єктів, явищ і процесів і дати висновок з проблемних питань, що стосуються сфери його спеціальних знань. До виробництва судових експертиз залучаються експерти, що відповідають вимогам, встановленим Законом України «Про судову експертизу» і внесені до Державного реєстру атестованих судових експертів. Згідно з Законом спеціальними знаннями експерта вважаються знання у галузі науки, техніки, іншої сфери людської діяльності, набуті внаслідок професійної підготовки і досвіду роботи. Нажаль ще і досі професійна підготовка судових експертів щодо оцінювання товару у вищих спеціалізованих навчальних закладах не розпочата. Згідно зі ст. 54 ЦПК України спеціаліст має інший статус, він володіє спеціальними знаннями і навичками вживання певних засобів і може тільки надавати консультації з цих питань. Вартісна та якісна оцінка товарів (майна, з урахуванням власності) у матеріальній сфері, здійснюється також за регламентом товарознавчої експертизи. Про це свідчить і практика визначення вартості товарів в судово-експертній діяльності.

Отже, професійна підготовка «експертів», які здійснюють судово-товарознавчу експертизу для потреб національної економіки, у тому числі і для ринку, повинна бути визначена тільки з позиції об'єкта та предмета дослідження експертизи.

Основними елементами методології судової товарознавчої експертизи харчових продуктів є об'єкт, предмет, мета, завдання, специфічні методи і засоби дослідження. Відповідно до Переліку видів експертиз, які виконуються в науково-дослідних інститутах судових експертиз [3] та Переліку експертних спеціальностей, за якими проводяться судові експертизи [4], до товарознавчої віднесено експертизу машин, обладнання, сировини та товарів народного споживання, зокрема і харчових продуктів. Крім цього, згідно «Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» [4] дослідження харчових продуктів проводяться також і в процедурах криміналістичних експертиз речовин та виробів (продовольчі товари та продовольча сировина). Отже, до числа об'єктів судової товарознавчої та криміналістичної експертизи належать: продовольчі товари народного споживання та сировина, машини, обладнання.

Відмінними ознаками експертиз продовольчих товарів є предмет експертизи, який дозволяє обмежити коло завдань та правильно вибрати експерта або експертів. Предметом судово-товарознавчої експертизи є характеристики товару і умови, які виявляються завдяки дослідженню певного питання і формулюються у висновок. Отже мета експертизи визначає її предмет, який характеризує проблемні завдання та обумовлює вид експертизи.

Предметами правопорушення, насамперед, стали імпортовані в Україну продовольчі товари, зокрема їх характеристики, як в стадії проходження, так і після процедури митного контролю. До найбільш характерних правопорушень варто віднести: порушення митних правил у частині недостовірного декларування, пов'язаного з наданням митному органу відомостей про найменування, кількості, кодів УКТЗЕД; поставки на територію України як недоброякісної продукції, так і з ознаками її фальсифікації; розкрадання;

часткова або повна втрата товарного вигляду при страхових випадках, аваріях, пожежах та т. ін.

Все це дозволяє сформулювати основні завдання судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів, які полягають у визначенні: вартості товарної продукції; належності товарів до класифікаційних категорій, які прийняті у виробничо-торговельній сфері; характеристик об'єктів дослідження відповідно до вимог УКТЗЕД; змін показників якості товарної продукції; відповідності упакування і транспортування, умов і термінів зберігання товарної продукції до вимог чинних правил, а також встановлення способу виробництва товарної продукції: промисловий чи саморобний, підприємства-виробника, країни-виробника.

Суттєвою частиною замовлення на проведення судово — товарознавчої експертизи машин, обладнання, сировини та продовольчих товарів народного споживання є перелік питань, які ставляться до розв'язання. Серед найбільш поширеніших є такі:

– Яка вартість об'єктів дослідження як на території України, так і за її межами?

– Яке найменування та призначення товарів?

– Чи відповідають маркувальні дані дійсним товарним характеристикам товару?

– Чи відповідає якість виробу вимогам стандартів, технічних умов, наданим зразкам за органолептичними показниками?

– Яка ринкова вартість зерна (зернобобових культур) станом на дату укладення контракту (на поточну дату) з урахуванням його якісних показників?

Враховуючи суттєву роль об'єкта судово-товарознавчої експертизи, оцінка якого під час експертизи залежить від її мети та суб'єктивної оцінки експерта, на нашу думку, доцільно обґрунтувати класифікацію продовольчих товарів і визначити основні концептуальні положення судово-товарознавчої експертизи, що забезпечать її вмотивованість.

Об'єктами дослідження при виробництві судово-товарознавчих експертиз харчових продуктів можуть бути як самі товари, так і документи, що містять відомості про них (протоколи випробувань, сертифікати відповідності, приписи органів державного ветеринарного та фітосанітарного надзору, що визначають сферу реалізації).

Існує величезний спектр питань, які можуть бути вирішені експертом-товарознавцем як шляхом дослідження безпосередньо об'єктів, так і представлених документів, що містять відомості про товар (на підставі поданих документів), наприклад: встановлення відповідності упакування, маркування, умов транспортування і зберігання вимогам нормативних документів та чинній законодавчій базі; визначення можливості впливу різних факторів на зниження якості товару; встановлення зниження рівня якості (вартості); наявність псування; встановлення відповідності якості виробу базовим даним (вимогам нормативних та технічних документів, контрактів, сертифікатів); встановлення термінів та умов зберігання; визначення вартості товарів і ін. Аналогічне коло питань цікавить правоохоронні органи та суди.

Вони можуть вирішуватися і комплексно, із залученням експертів інших спеціальностей (хіміків, біологів технологів, ветеринарів та ін.), що дозволяє визначити значимі параметри, або експертів атестованих та акредитованих випробувальних центрів та лабораторій.

Для проведення судово — товарознавчих експертиз продовольчих товарів застосовуються «Методичні рекомендації з питань призначення та проведення судово-товарознавчих експертиз продовольчих товарів з метою визначення їх вартості» [5] та «Методичні рекомендації, щодо оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави» [6]. Проте ці методики містять лише загальні підходи до проведення експертизи. Тому в експертній практиці іноді застосовуються Методичні рекомендації дослідження деяких груп продовольчих товарів, які розроблені фахівцями Торгово — промислової палати України та методики колишнього СРСР, хоча їх кількість також обмежена, а деякі не відповідають сучасним нормативним вимогам.

Для віднесення продукції до певної товарної групи чи підгрупи, експерти керуються загально прийнятою в товарознавстві класифікацією, згідно з якою усі продовольчі товари поділяються за походженням основної сировини на три підкласи [7]:

1. Товари рослинного походження: зерноборошняні товари; плоди, овочі, гриби та продукти їхньої переробки; крохмаль, цукор, мед; кондитерські вироби.

2. Товари тваринного походження: молоко та молочні товари; м'ясо і м'ясні товари; яйця та продукти їх переробки; товари з риби і нерибних об'єктів водного промислу.

3. Товари змішаного походження: харчові жири; смакові товари (група сформована за призначенням); харчові концентрати; продукти дитячого харчування (група сформована за призначенням).

В основі розподілу груп є групування за сировиною та технологією виготовлення, призначенням та видом. Під час ідентифікації харчових продуктів доцільно дотримуватися основних термінів та визначень, оскільки їх статус законодавчо визначений Закон України: харчовий продукт (їжа), харчові продукти для спеціального дієтичного споживання (використання), функціональний харчовий продукт, харчова добавка, дієтична добавка, необроблений харчовий продукт тваринного походження, рослинні продукти (харчові продукти рослинного походження) [8]. Ці товари, функціонуючи в ринкових умовах, виділяються серед подібних, за загально визначеними споживними властивостями та призначенням.

Крім цього, розвиток імпорту харчових продуктів передбачає врахування основних термінів визначених харчовим законодавством ЄС. Так, у Регламенті (ЄС) № 178/2002 Європейського парламенту і ради від 28 січня 2002 р. [9] до «продовольчих товарів» (або «продуктів харчування») віднесено будь-які перероблені, частково перероблені або неперероблені речовини або продукти, які призначені, або в розумних умовах здатні використовуватися, для вживання в їжу людиною. Даний термін охоплює напої, жувальні гумки і будь-яку речовину, в тому числі воду, навмисно включену в продовольчі товари в процесі їх виготовлення, приготування або обробки. Термін «продукт харчування» не охоплює: корми; тварин, що знаходяться в живому

стані, крім випадків, коли вони готові до вживання в їжу людьми; рослини до їх збору; медикаменти в значенні Директив Ради Європейського Союзу 65/65/ЕЕС і 92/73/ЕЕС; косметичні продукти у значенні Директиви Ради Європейського Союзу 76/768/ЕЕС; тютюн і тютюнову продукцію в значенні Директиви Ради Європейського Союзу 89/622/ЕЕС; наркотичні засоби і психотропні речовини в значенні Єдиної конвенції Організації Об'єднаних Націй про наркотичні засоби 1961 р. і конвенції Організації Об'єднаних Націй про психотропні речовини 1971 року; відходи і забруднюючі домішки.

Таким чином, виходячи з вищевикладеного, до продовольчих товарів відносяться продукти в натуральному або переробленому вигляді, що вживаються людиною в їжу (у тому числі продукти дитячого харчування, продукти дієтичного харчування), бутильована питна вода, алкогольна продукція (в тому числі пиво), безалкогольні напої, тютюн і тютюнові вироби, жувальна гумка, а також продовольча сировина, харчові добавки і біологічно активні добавки.

До харчових продуктів не відносяться такі групи товарів: корми; тварини, що перебувають у живому стані, крім випадків, коли вони готові до вживання в їжу людьми; рослини до їх збору; медикаменти; наркотичні засоби і психотропні речовини; косметичні продукти; відходи і забруднюючі домішки.

Проведення СТЕ харчових продуктів здійснюється, як правило, на підставі представлених експерту-товарознавцю документів, в яких є відомості про стан та рух об'єктів дослідження за певний проміжок часу, який цікавить слідство (суд). До таких документів належать: приймально-здавальні документи, товаросупровідні документи, акти встановлення якості, акти експертизи, акти лабораторних досліджень, акти переборок, акти на списання продукції, журнали обліку отриманих вантажів, акти контрольної перевірки товарів, паспорта сховища, паспорти на продукцію, книга комірника, графіки температури і відносної вологості повітря в торговельних приміщеннях та сховищах тощо. У деяких випадках експерту надають на дослідження: висновки експертів інших спеціальностей, протоколи огляду, протоколи вилучення документів, протоколи допитів, пояснювальні записки, фотографії.

Таким чином, об'єктом судово-товарознавчої експертизи продовольчих товарів є різні предмети матеріального світу — продовольчі товари, упаковка (тара), а також матеріали кримінальних, господарських, адміністративних та цивільних справ (документи), що містять інформацію про товарні характеристики і обставини, що стосуються операцій, пов'язаних з товаром (виробом), з умовами пакування, транспортування, зберігання та приймання.

Основними документами, якими експерт-товарознавець користується при визначенні якості продовольчих товарів, є безперечно акти лабораторних досліджень, що передбачає вибір та доцільність методів дослідження. До основних методів експертного дослідження, які експерт-товарознавець використовує при проведенні дослідження за поданими документами, варто віднести:

- метод документальної перевірки — спосіб дослідження правильності складання документів з метою визначення їх придатності для дослідження;
- порівняльний метод (метод зіставлення) — метод дослідження, заснований на зіставленні властивостей досліджуваних об'єктів з метою встановлення їх подібності (відмінності);

– метод нормативної перевірки — спосіб дослідження показників властивостей об'єктів (виробів, маркування, пакування, транспортування, зберігання, а також умов приймання і випробувань), викладених у документах, з метою встановлення їх відповідності нормативним вимогам.

Дослідження технічних, мікробіологічних та хімічних показників, які характеризують стабільність технологічного процесу і формування споживних властивостей харчових продуктів, дає змогу обґрунтувати висновки ідентифікації (ототожнення), зокрема, вид сировини, напівфабрикатів, метод виготовлення та ймовірність або можливість віднесення продукції до оригіналу.

Номенклатура показників якості харчових продуктів визначена у чинній документації. Нажаль, є випадки, коли технічну документацію на продукцію отримати доволі складно, внаслідок її «особливої таємниці». Для ідентифікації якості харчових продуктів більш важливим є встановлення граничних показників вмісту компонентів, показників безпечності, ознак методу виготовлення, обробки, слідів недосконаlosti існуючих технологій, псування, неправильного зберігання тощо. Ідентифікація якості харчових продуктів забезпечує встановлення фактичного стану товару, заснованому на порівнянні показників якості оцінюваної продукції (товару) з відповідними базовими значеннями. У деяких випадках якість товарів протягом певного часу навіть може поліпшуватися (наприклад, при дозріванні бананів, при дозріванні сирів, витримці коньяків та ін.). Але в більшості випадків відбуваються негативні зміни якості, в результаті яких виникають товарні втрати. В залежності від виду змін товарних характеристик харчових продуктів, що виникають при зберіганні, транспортуванні та реалізації, товарні втрати поділяються на кількісні і якісні.

Отже, аналіз завдань судово — товарознавчої експертизи продовольчих товарів дозволив систематизувати їх таким чином: встановлення товарної приналежності досліджуваних об'єктів, тобто визначення їх місця в існуючій класифікаційній системі; дослідження показників якості досліджуваних об'єктів з метою встановлення їх стану; встановлення відповідності товарних властивостей харчового продукту вимогам нормативних та технічних документів, договору, супровідним документам, маркувальним позначенням та ін; визначення відповідності дійсних умов (способу, засобів) пакування та зберігання харчових продуктів вимогам нормативних документів; встановлення дійсного псування, збитку харчових продуктів у конкретних умовах зберігання або транспортування; розрахунок природного збитку харчових продуктів; визначення ступеня зниження якості досліджуваних об'єктів з урахуванням їх стану; вирішення питання про можливість реалізації, переробки або утилізації неякісних продовольчих товарів; визначення вартості досліджуваних об'єктів в необхідний період часу.

Висновки

Враховуючи вищевикладене, наведемо визначення основних елементів методології судово — товарознавчої експертизи харчових продуктів:

1. Предметом судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів є фактичні дані по справі, що встановлюються судовим експертом, який має спеціальні

знання в області теоретичних основ і спеціальних видів товарознавства, в результаті дослідження продовольчих товарів, їх відносин (зв'язків) з явищами навколишньої дійсності (різними впливами) і функціонально пов'язаних з ними процесів (упаковкою, транспортуванням, зберіганням), проведеного в рамках діючих правових норм, з метою отримання доказової бази для слідства та суду.

2. Об'єктом судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів є продовольчі товари та документи, в яких відображені кількісні і якісні характеристики товару перед його відправкою одержувачу, під час транспортування, приймання, зберігання, перебирання і реалізації.

3. Завдання судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів стосуються визначення товарної приналежності, дослідження показників якості, встановлення відповідності чинним вимогам товарних та споживчих властивостей, дійсних умов (способу, засобів) пакування та зберігання, дійсного псування, збитку, ступеня зниження якості, визначення вартості досліджуваних об'єктів в необхідний період часу.

4. Основною проблемою судово-товарознавчої експертизи харчових продуктів є розробка методик дослідження окремих груп продовольчих товарів, особливо нових, які з'явилися на споживчому ринку України в останній час.

Література

1. *Артюх Т.М.* Загальні засади судово-товарознавчої експертизи конфіскованого майна / Т.М. Артюх, В.В. Архіпов, О.О. Желавська // Товари і ринки. — 2007. — № 1. — С. 13 – 17.

2. *Артюх Т.М.* Методологічні засади судово-товарознавчої експертизи / Т.М. Артюх, В.В. Архіпов // Вісник КНТЕУ. — 2008 — № 1. — С. 21 – 28.

3. *Про затвердження Положення про експертно-кваліфікаційні комісії та атестацію судових експертів:* Наказ МЮ України №86/5 от 09.08.2005. [Електронний ресурс] (Режим доступу до Наказу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0882-05/>)

4. *Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень:* Наказ МЮ України №86/5 от 08.10.1998. [Електронний ресурс] (Режим доступу до Наказу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11>)

5. *Методичні рекомендації з питань призначення та проведення судово-товарознавчих експертиз продовольчих товарів з метою визначення їх вартості»/* Харківський науково — дослідний інститут судових експертиз ім. засл. проф. М.С. Бокаріуса (ХНДІСЕ), 2005. — 108 с. (Нормативний документ ХНДІСЕ. Методичні рекомендації).

6. *Методичні рекомендації, щодо оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави /* Київський науково — дослідний інститут судових експертиз (КНДІСЕ), 2003. — 83 с. (Нормативний документ КНДІСЕ. Методичні рекомендації).

7. *Товароведение и экспертиза продовольственных товаров: учебник [для студ. висш. уч. зав.] /* Л.Г. Елисеєва, Т.Г. Родина, М.А. Положишнікова и др., под ред. проф. Л.Г. Елисеєвой. — М.: МЦФЭР, 2006. — 800 с.

8. Про безпечність та якість харчових продуктів: Закон України №771/97-ВР от 23.12.1997г. [Електронний ресурс] (Режим доступу до Закону: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>)

9. Про встановлення загальних принципів і приписів харчового законодавства, про заснування Європейського органу з безпеки продуктів харчування і про закріплення процедур щодо безпеки продовольчих товарів. Регламенти (ЄС) № 178/2002 Європейського парламенту і Ради від 28 січня 2002 [Journal officiel des Communautés européennes L 31 du 1.2.2002, p. 1. Official Journal of the European Communities L 31 1.2.2002, p.] 1. Переклад з французької з урахуванням англоязычної редакції документа. Переклад і передмова Четверикова А.О. [Електронний ресурс] (Режим доступу: http://www.eulaw.edu.ru/documents/legislation/standarts/regulation_food_law.htm)

РАЗВИТИЕ ТЕОРИИ И МЕТОДОЛОГИИ СУДЕБНО-ТОВАРОВЕДЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ ПИЩЕВЫХ ПРОДУКТОВ

С.В. Иванов, Т.Н. Артюх

Национальный университет пищевых технологий

В.В. Архипов

Киевский национальный университет культуры и искусств

В статье рассматриваются состояние и задачи судебно-товароведческой экспертизы продовольственных товаров в соответствии с изменениями действующей законодательной базы. Определен предмет, объект судебно-товароведческой экспертизы продовольственных товаров, вопросы, которые ставятся перед экспертом-товароведом судом или следствием, а также задачи, решаемые в рамках ее проведения.

Отличие судебно-товароведческих экспертиз от других заключается в том, что она назначается в случаях, когда при расследовании судебных криминальных, гражданских, хозяйственных, административных дел и дел об административных правонарушениях возникает потребность в специальных знаниях в области товароведения. Судебно-товароведческая экспертиза направлена на идентификацию, определение подлинности, ценности, оценочной стоимости, которые в других видах экспертиз установить невозможно, что и предусматривает разработку новых теоретических и методологических основ. Основной проблемой судебно-товароведческой экспертизы пищевых продуктов является разработка методик исследования отдельных групп продовольственных товаров, особенно новых, появившихся на потребительском рынке Украины в последнее время.

Ключевые слова: *товароведение, судовая экспертиза, пищевой продукт недоброкачественная продукция, оценка товаров, заключение эксперта.*